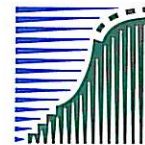

10 SEP 2010

Bouwfonds Ontwikkeling B.V.
T.J. Smit
Postbus 1
3800 AA AMERSFOORT

landbouw, natuur en
voedselkwaliteit

uw brief van 1 april 2010	uw kenmerk 00404_DIR_TS	ons kenmerk FF/75C/2010/0134. bes.afw.jdj	datum 9 september 2010
onderwerp Flora- en faunawet art. 75, lid 5 en lid 6, onderdeel c		doorkiesnummer 0800 - 22 333 22	bijlagen

Geachte heer Smit,

Naar aanleiding van uw verzoek van 2 april 2010 en de aanvullingen hierop van 28 mei 2010, 24 juni 2010, 14 juli 2010, 17 augustus 2010, 19 augustus 2010, 30 augustus 2010 en 7 september 2010, geregistreerd onder aanvraagnummer FF/75C/2010/0134 om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee. Ik kan u de gevraagde ontheffing niet verlenen, omdat er geen sprake is van overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. Dit houdt in dat het toegestaan is de voorgenomen werkzaamheden zonder ontheffing uit te voeren, mits de in deze brief genoemde maatregelen worden uitgevoerd. Verder in deze brief staat vermeld wat daarvoor de redenen zijn.

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project "Kortenoord Wageningen" gelegen ten westen van Wageningen, in de gemeente Wageningen, één en ander zoals is weergegeven op figuur 1 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan voor de steenuil in de omgeving van de uitbreidingslocatie Kortenoord te Wageningen" van maart 2010. Het project bestaat uit de aanleg van een woonwijk van circa 1000 woningen. Daarnaast wordt een bedrijventerrein uitgebreid en wordt een waterbergingsgebied aangelegd. Daartoe worden bomen gekapt en wordt het terrein bouwrijp gemaakt. Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, waterspitsmuis, boerenzwaluw en de steenuil.

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

De gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en de waterspitsmuis zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet. Vogels zijn beschermde inheemse diersoorten als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder b, van de Flora- en faunawet.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
9 september 2010	FF/75C/2010/0134	2

Voor vogels wordt alleen ontheffing verleend indien het nest valt onder de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet. Hieronder zal dit nader worden toegelicht. De gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en de ruige dwergvleermuis zijn tevens opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, dier- en plantensoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. De waterspitsmuis is tevens opgenomen in bijlage 1, behorende bij het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten¹.

Verbodsbepalingen

Op grond van artikel 11 van de Flora- en faunawet is het verboden om nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Vaste rust en verblijfplaats

Tot vaste rust- en verblijfplaatsen als bedoeld in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden locaties gerekend waarin zich kraamkolonies, paarverblijven, overwinteringsplaatsen en verblijven van groepen mannetjes bevinden, afhankelijk van de soort. Belangrijke migratie- en vliegroutes en foerageergebieden die van belang zijn voor de instandhouding van een vaste rust- of verblijfplaats van de soort op populatieniveau, vallen hier ook onder. Daarnaast vallen ook tijdelijke, seizoensgebonden, verblijfplaatsen (bijvoorbeeld holen) of standplaatsen die van belang zijn voor de gunstige staat van instandhouding van een soort op populatieniveau of per exemplaar hieronder.

Afwijzing waterspitsmuis

De waterspitsmuis is niet aangetroffen binnen het plangebied. Gezien het ontbreken van geschikt habitat voor de waterspitsmuis is het niet te verwachten dat de soort binnen het plangebied aanwezig is. Een ontheffing is daarom niet aan de orde.

Functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats

De verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden enkel overtreden wanneer de door dit artikel beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen hun specifieke functie niet meer naar behoren kunnen vervullen. De functionaliteit van deze beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen gaat door het uitvoeren van de werkzaamheden achteruit of wordt (volledig) aangetast. De vaste rust- en verblijfplaats kan hierdoor niet meer dezelfde functie aan de beschermde dier- of plantensoort bieden als voorheen. Onder bepaalde omstandigheden kan het zelfs zo zijn dat aantasting van een - op zich zelf niet beschermd - gebied deze functionaliteit van de beschermde vaste rust- en verblijfplaats aantast en derhalve leidt tot overtreding van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Vleermuizen

De gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en de ruige dwergvleermuis zijn binnen het plangebied aangetroffen. In het plangebied bevindt zich een foerageergebied en bevinden zich vliegroutes van de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en de ruige dwergvleermuis.

¹ Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (Stb. 2000, 525), laatstelijk gewijzigd bij Stb.2007, 253.

_____ Foerageerplaats en vliegroutes zijn enkel ontheffingsplichtig indien zij van groot belang zijn voor de functionaliteit van de verblijfplaatsen van de betreffende soort, doordat er onvoldoende alternatieven voorhanden zijn. De vliegroutes liggen voornamelijk langs de groenstructuren die rondom het plangebied liggen, dus buiten het plangebied. De in het gebied aanwezige groenstructuren blijven grotendeels behouden. Met de realisatie van het plan zal een deel van de weilanden verloren gaan. Om de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en de ruige dwergvleermuis te waarborgen stelt u de volgende maatregelen voor:

- De verlichtingsvoorstellen zoals verwoord in het rapport van de VOFF (Stichting VeldOnderzoek Flora en Fauna) zullen, voor zover mogelijk, worden opgevolgd.
- In het agrarisch gebied grenzend aan het projectgebied worden landschapsverbeterende maatregelen (overhoekjes, hagen, individuele bomen) genomen. Deze maatregelen zorgen voor een verbetering van de foerageermogelijkheden voor vleermuizen.
- Er wordt rekening gehouden met de seizoensactiviteiten van de genoemde soorten, om verstoring in de meest kwetsbare perioden (voortplanting, winterrust) te voorkomen.
- Alle maatregelen worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige² op het gebied van vleermuizen.
- Bovenstaande mitigerende maatregelen worden in een ecologisch werkprotocol opgenomen. Dit ecologisch werkprotocol is op de locatie aanwezig en onder betrokken werknemers bekend. Werkzaamheden worden conform dit protocol uitgevoerd.

In de nabijheid van het plangebied is ruim foerageergebied van dezelfde kwaliteit aanwezig in de vorm van agrarische weilanden. Door de aanleg van een vochtig weiland en door het nemen van maatregelen om het landschap te verbeteren in het agrarisch gebied grenzend aan het plangebied, zal de kwaliteit van het foerageergebied gelijk blijven. Door het uitvoeren van bovenstaande maatregelen wordt voorkomen dat er verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet overtreden worden. De functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis en de ruige dwergvleermuis komt niet in het geding. Een ontheffing is dan ook niet nodig.

---

² Het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

Boerenzwaluw en steenuil

Het nest van een vogel is de plaats of ruimte die een vogel gebruikt voor het leggen en uitbroeden van de eieren en, voor zover het geen nestvlinders betreft, het grootbrengen van de jongen. In de context van artikel 11 van de Flora- en faunawet moet onder nest ook de inhoud en de functionele omgeving daarvan, voor zover het broedsucces van vogels daarvan afhankelijk is, worden begrepen. Daartoe zijn alle activiteiten begrepen die het broedsucces negatief beïnvloeden of teniet doen. Artikel 11 van de Flora- en faunawet is gedurende het broedseizoen van toepassing op alle in gebruik zijnde nesten van vogels. De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest of zijn in staat een nieuw nest te maken en gebruiken hun nest niet als vaste rust- of verblijfplaats. Dergelijke nesten voor eenmalig gebruik genieten buiten het broedseizoen niet de bescherming van artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Nesten van de boerenzwaluw vallen buiten het broedseizoen niet onder de definitie van het begrip nesten in artikel 11 van de Flora- en faunawet. Dit type wordt niet weer in gebruik genomen en is dus buiten het broedseizoen niet van belang voor de instandhouding van soorten. Derhalve is ontheffing hiervoor niet aan de orde. Het ophangen van de door u voorgestelde kunstnesten voor de boerenzwaluw wordt wel ten zeerste aanbevolen.

Nesten van de steenuil vallen onder de definitie van het begrip nesten in artikel 11 van de Flora- en faunawet. Dit type valt ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsen' in artikel 11 van de Flora- en faunawet.

Deze nesten zijn daarom, voor zover ze niet permanent verlaten zijn, jaarrond beschermd. Derhalve is ontheffing nodig van artikel 11 van de Flora- en faunawet met betrekking tot deze soort.

De steenuil is binnen het plangebied aangetroffen. Door het aanleggen van de woonwijk worden vaste rust- en verblijfplaatsen van de steenuil verstoord, beschadigd en vernield. Eén vaste rust- en verblijfplaats zal volledig ongeschikt worden. Tevens zal een groot deel van het foerageergebied verloren gaan. Om de functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaatsen van de steenuil te waarborgen stelt u de volgende maatregelen voor:

- De nestlocatie van de steenuil worden gesloopt buiten het broedseizoen. De totale broedperiode van steenuilen is van februari tot en met augustus.
- Er worden 10 nestkasten geplaatst ten westen van het plangebied. Van deze 10 worden er 2 opgehangen aan de zuidrand van het vochtige weiland, 3 bij de Ossekampen, 3 in de omgeving van de boomgaard aan de Haarweg en 2 in het agrarisch gebied daartussen.
- Om het gebied te verbeteren als leefgebied voor de steenuil worden de volgende maatregelen genomen:
  - In het noordwesten van het plangebied wordt een waterbergingsgebied aangelegd, bestaande uit een vochtig weiland met daarlangs een natuurlijk water met knotwilgen.
  - In het gebied ten westen van het plangebied worden landschapsverbeterende maatregelen genomen, te weten het aanleggen van een houtwal (900 meter), het aanleggen van twee overhoekjes en het planten van 6 bomen.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
9 september 2010	FF/75C/2010/0134	5

- Het ruige weiland ten oosten van de Haarweg blijft behouden.
  - De bestaande boomgaard aan de Haarweg wordt geoptimaliseerd.
  - De uitvoering van deze maatregelen vindt plaats vóór aanvang van het plan Kortenoord. Aangezien Kortenoord gefaseerd zal worden uitgevoerd, zal de realisatie van de maatregelen naar verhouding worden uitgevoerd.
  - Er wordt een beheerplan opgesteld voor het beheer van deze landschapselementen en het onderhoud van de nestkasten.
- De steenuilcompensatie wordt gedurende een periode van minimaal 5 jaar na plaatsing van de nestkasten gemonitord. Het gaat hierbij om de aanwezigheid van steenuilen in het territorium en het gebruik van de nestkasten. De resultaten worden jaarlijks ter goedkeuring vóór 1 oktober naar Dienst Regelingen gestuurd.
  - Alle maatregelen worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige² op het gebied van vleermuizen.
  - Bovenstaande mitigerende maatregelen worden in een ecologisch werkprotocol opgenomen. Dit ecologisch werkprotocol is op de locatie aanwezig en onder betrokken werknemers bekend. Werkzaamheden worden conform dit protocol uitgevoerd.

De genoemde maatregelen leiden tot het geschikt maken van het gebied als nieuw territorium voor de steenuil, vóórafgaand aan de werkzaamheden. Er is voldoende ruimte voor meerdere territoria. Het is zeer aannemelijk dat de steenuilen het aangeboden alternatief direct na de ingreep in gebruik zullen nemen. Door het uitvoeren van bovenstaande maatregelen wordt voorkomen dat er verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet overtreden worden. De functionaliteit van de vaste rust- en verblijfplaats van de steenuil komt niet in het geding. Een ontheffing is dan ook niet nodig.

Zorgplicht

Voor alle soorten geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Vogels

U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Besluit

Gelet op het voorgaande wijs ik uw aanvraag voor een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet af.

Datum   Kenmerk
9 september 2010   FF/75C/2010/0134

Vervolgblad
6

Conclusie

Dit houdt in dat het toegestaan is bovenstaande werkzaamheden zonder ontheffing uit te voeren, mits de door u voorgestelde maatregelen zoals genoemd in dit besluit en in de e-mails van 17 augustus 2010, 19 augustus 2010 en 30 augustus 2010 worden uitgevoerd.

Ik wijs u erop dat als u de maatregelen zoals genoemd in de bij de aanvraag gevoegde stukken niet conform het projectplan uitvoert, u (mogelijk) toch ontheffing van de Flora- en faunawet nodig heeft.

Als u toch een ontheffing nodig heeft voor een soort die genoemd is op bijlage IV van de Habitatrichtlijn dient u voor het verkrijgen van deze ontheffing voor het project een belang, genoemd in de Habitatrichtlijn, aan te tonen. Indien dit belang niet kan worden aangetoond, wordt de aanvraag afgewezen en mag u het project niet uitvoeren. De belangen genoemd in de Habitatrichtlijn zijn:

- Bescherming van de wilde flora en fauna en instandhouding van natuurlijke habitats.
- De volksgezondheid, de openbare veiligheid.
- Andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.

Als u toch een ontheffing nodig heeft voor een vogelsoort dient u voor het verkrijgen van deze ontheffing voor het project een belang, genoemd in de Vogelrichtlijn, aan te tonen. Indien dit belang niet kan worden aangetoond, wordt de aanvraag afgewezen en mag u het project niet uitvoeren. De belangen genoemd in de Vogelrichtlijn zijn:

- De volksgezondheid en de openbare veiligheid.
- Veiligheid van het luchtverkeer.
- De bescherming van flora en fauna.

Daarnaast wijs ik u erop dat als u afwijkt van de maatregelen zoals genoemd in de bij de aanvraag gevoegde stukken, zonder ontheffing of goedkeuring aan te vragen, u zeer waarschijnlijk in overtreding bent van de Flora- en faunawet. Ik kan dan door bestuursrechtelijke dwang toe te passen de strijdige situatie alsnog beëindigen. Dat kan betekenen dat een last onder dwangsom wordt opgelegd, of dat bestuursdwang wordt toegepast. Ook kunnen strafrechtelijke sancties worden opgelegd. Dit kan in uw geval betekenen dat de werkzaamheden ten behoeve van bovengenoemd project geheel of gedeeltelijk worden stilgelegd totdat weer wordt voldaan aan het bij of krachtens de Flora- en faunawet bepaalde.

Wanneer u al leges heeft betaald dan betalen wij u deze zo spoedig mogelijk terug.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een bezwaarschrift indienen.

Stuur het ondertekende bezwaarschrift naar Dienst Regelingen, afdeling Recht en Rechtsbescherming, postbus 20401, 2500 EK Den Haag.

Datum   Kenmerk
9 september 2010   FF/75C/2010/0134

Vervolgblad
7

_____ Vermeld in uw bezwaarschrift in ieder geval het aanvraagnummer FF/75C/2010/0134 en de datum van de beslissing.

Op onze internetsite www.minlnv.nl/loket/bezwaar vindt u meer belangrijke informatie over het indienen van een bezwaarschrift.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKwaliteit,
voor deze,
de teammanager uitvoering Dienst Regelingen,

A handwritten signature in black ink, consisting of the letters 'KL' followed by a stylized, elongated shape that tapers to a point on the right.

B. Kluivingh - Deetman